

Історія Малакі

Генрі Лоусон

Переклад: Ірина Стешенко

Малакі був дуже високий на зріст, дуже худий та дуже згорблений, а пісковий колір його волосся аж волав, вимагаючи якоїсь спеціальної назви. Всі хлоп'ята мали його за найбільшого дурня на станції, та й не було жадних сумнівів у тому, що він — хоч круть, хоч верть — а таки дурнялюка несосвітений. Він ніколи не виїздив із своїх рідних чагарів, хіба що одного разу, коли подався був на короткий час до Сіднея, а як повернувся додому, то всі збагнули, що з його нервами стався неабиякий струс. Нам не пощастило витягти з Малакі жаднісінького слова щодо його вражень від міста: розповісти про них — то було Малакі не під силу, бо все, що він побачив, набагато переважало його тям. Навіть і по тому, як його подорож перетворилася вже на подію історичну, щоб ви були запиталися в нього, якої він все ж таки думки про Сідней, — він ізнову повів би кругом незрозуміло очима, та поскроматив би потилицю, та промовив би повільно й беручи під розвагу кожне слово:

— Атож, не казавши лихого слова, це — пересторога.

А щодо міста, то, оскільки тут ідеться про Малакієву думку, то за Сіднеєм так і збереглася саме така слава.

Малакі доносився вже до рубця, як старець обшарпавсь, — хоч і діставав фунт на тиждень та харчі; тож виразу: "Як рак свисне, або коли Малакі собі новий одяг справить..." — вживали хлопці раз у раз — саме тоді, коли визначали термін для якоїсь цілком неймовірної події.

Ми вічно робили собі сміх із Малакі, — дивилися-бо на нього, як на законну нашу здобич, що її могли ми один одному, коли хіть, на поталу віддавати.

Він рідко нарікав, а коли тее й робив, то казав раз по раз, протестуючи, та ще й знов і знов ті ж самі слова переказував: "Та годі-бо, покиньте ваші штуки витинати!" А якщо це не справляло бажаного ефекту, і ми добирали ще якого найобурливішого способу, аби Малакі аж за печінки вхопило, то він задовольнявся тільки з того, що сумно бубонів переконано й уперто:

— Атож, не казавши лихого слова, це — пересторога.

Ми не задовольнялися із заялжених жартів, отаких, приміром, як позашивати холоші Малакієвих штанів, поки він спить, прибити гвіздками його тапчана до підлоги чи то набити розривним знадобом його люльку тощо, — ми добирали найвишуканішого способу мистецтва жартування, щоб таки Малакієві дозолити.

Всі ми добре знали, що він безмежно ненавидить чотирискладові — і довші — слова і, якщо кому спадало на думку до них удатися, то того було цілком досить, щоб Малакі зовсім змінив свою, колись добру, думку про тую людину.

— Ненавиджу в'їдливих ще й пишномовних слів, — казав він, — я маю книжку вдома, що в ній міг би всі оті напушисті слова відшукати, аби-но схотів; та я не хочу.

Книжка, що про неї мова мовилася, то був вельми ветхий словник.

Малакієва ненависть щодо в'їдливих пишномовних слів могла дорівняти тільки його огиді до всього жіноцтва на світі; і, добре те знаючи, ми писали до нього листи жіночим начерком, погрожуючи йому різними судовими процесами за те, приміром, що він зламав слово, обіцявши, мовляв, женитися, — та й по всьому!.. І, викладаючи в листах такі претензії, ми вживали саме найуїдливіших пишномовних виразів.

Ми гадали, що то дуже веселий жарт — доброго фігля йому зробити і, користуючись із такого засобу, перетворили життя його на важкий тягар.

Малакі нам вірив, як турчин у місяць, що б ми йому не сказали; він ладен був пойняти віри будь-якій оповідці про найнеймовірнішу пригоду, аби ми поводитися серйозно та уникали в'їдливих та пишномовних виразів. Хоч часом він і заявляв, що наші оповідки — то є пересторога, але — на тому й край.

Найграндіознішу штуку встругнули ми йому тоді, коли серед нас якось-то перебував один муляр, що мав щось там направити в садибі. Той муляр, що ми його Цеглинкою дражнили, був трошки френолог і тямив досить добре на фізіогноміці та людській вдачі, щоб сяк-так визначити характер. Він улаштовував також спіритичні сеанси, викликаючи тим почуття величезної відрази в двох старих доморядницях, котрі об'явили, що не бажають мати "аніякісінької справи з ним та з його бісовою маною".

Муляр відразу ж завдав святобливого страху Малакієві, котрий, як то кажуть, намагався його десятою вулицею обминати; але одного вечора ми таки завабили нашу "здобич" до кімнати, де той майстровик саме розважав хлоп'ят спіритичним сеансом. По тому, як довший час рухався столик, протягом чого Малакі сидів простоволосий та з безмежно заляканим виразом обличчя, ми запропонували Малакієві, щоб він дав помацати свої гулі, і, перш, ніж йому пощастило лопонуту, його посадовили на стільця посеред кімнати, і муляр заходився обмацувати йому голову. Я впевнений, що тієї хвили в Малакі їжилось з жаху волосся між френологових пальців. Щоразу, як муляр улучав у мету, його вірний прихильник Донегел скрикував: "Гляньте-бо, гляньте!", — а дівчата хихотіли й казали: "От чудасія!" — і від часу до часу чути було, як Малакі нишком жебонів сам до себе тоном найглибшого переконання: "Не казавши лихого слова, це — пересторога".

Наступного дня ми стежили пильно за Малакі й помітили, що кілька разів він кидав раптом роботу і завмирав, спираючись на свою лопату, та насував шапку на очі, та мацав потилицю, немов досі й уяви не мав про те, що вона взагалі існує.

Ми вкинули Малакієві в голову, буцімто муляр схибнувся на френології і на нього покладають гріх, що він забив кілька чоловіка, аби здобути їхні черепи задля якихось експериментів. А тоді ми сказали, що муляр розповідав нам, немов Малакієвий череп — явище незвичайне, і порадили Малакієві матися на бачності.

Малакі мешкав у халупчині недалеко від станції; одного вечора, — останнього вечора перед муляровим від'їздом, — коли Малакі сидів коло свого вогнища та люлькою попихкував, двері тихенько відчинилися і до його хати увійшов френолог. Він приніс із собою торбину, що в ній на дні гарбузяка лежала, і, сівши на дзиглика, поклав тую

торбину, грюкнувши гарбузом, на підлогу межи своїми ногами.

Малакі сполохався на смерть, а все ж спромігся вимовити:

— Здоров!

— Здоров! — відповів френолог.

Минуло кілька хвилин у ніяковім мовчанні, що його кінець кінцем перебив Цеглинка, сказавши:

— Як ся маєш, Малакі?

— О, в мене все гаразд, — відповів Малакі.

Ще яку мить помовчали, допоки Малакі, що ввесь час на дзиглику човгавсь, запитався в муляра, коли той збирається виїхати звідси.

— О, рушаю в дорогу завтра ранесенько, — сказав муляр. — Я допіру заходив до Джімміної хатини, а оце зараз, проходячи повз тебе, дай, думаю, заскочу та заберу й твою голову з собою.

— Що-о?

— Я прийшов по твого черепа. Атож, — повів далі френолог, тимчасом як Малакі сидів приголомшений, жах-бо скував йому руки і серце; — я вже маю Джімміного черепа, осьдечки! — і він підняв трохи торбину та ніжно полапав гарбуза — мабуть, він важив щонайменше сорок фунтів. — Я ушкодив одну з найкращих його гуль томагавком. Мені довелося довбонутися до нього аж двічі; а втім, чого там шкодувати, — однаково нічого не вдієш...

Зараз після того він витяг здоровецького молотка зі своєї торбини й стер із нього рукавом щось таке, що на кров скидалося. Малакі, що намагався бочком-бочком прокрастися до дверей, тепер кинувся до них прожогом. Але муляр, ласий до черепів, перебіг його.

— Крий боже! Схаменися! Ти ж не хочеш забити мене...

— Та, мабуть, ні... Коли б я міг добути твого черепа якось інакше... — сказав Цеглинка.

— Ох! — зойкнув Малакі, а тоді невиразна думка майнула йому в голові, — адже ж божевільних не слід дратувати... — і він провадив далі таким тоном, наче йому море по коліна й ніщо його не бентежить:— Чуєш... ось послухай-но! Коли б ти зачекав, поки я помру, ти зміг би цілого мого скелета одержати, аякже, — зовсім вільно...

— Тю на тебе, Малакі! — мовив френолог суворо. — Ти що, за дурня мене маєш, чи як? Я не попусти ніякого блазнування! Держи-но ум добрий у голові та кріпись, як диня на морозі, і тоді все хутко скінчиться, але якщо ти...

Малакі не дослухав. Він стрибнув до затильної стінки хатини й проскочив крізь неї, зірвавши велику стяжку лубу. А тоді чути було, як він вигукував несамовито: "Це пересторога!" — коли мчав крізь чагарі, мов сполошений кенгуру, і не спинився й разу, аж тільки як добіг до станції.

Джім Навлет і я підглядали крізь щілину саме в тій стяжці лубу, що її Малакі вибив; вона впала на нас та й торохнула добренько, але це не перебило нам розваги.

Коли Джіммі Навлет з-під того лубу виліз, він бебехнувся на Малакієвого тапчана,

щоб усмак наредготатись; ба навіть згодом трапилося з ним і таке — ото спить-спить, а тоді раптом прокинеться серед ночі та й розлягається сміхом, та так, що ми репетували: "Бодай ти запався!"

Я хотів би на цьому й закінчити, але треба ще дещо розповісти про Малакі.

Одна з кращих корів у садибі привела телятко і з тієї причини була дуже збуджена та неспокійна. Всі звикли до її звичайно плохого, покірної вдачі, і, хоч тепер, оположившись, вона стала дещо нервова, нікому й на думку не спадало, що вона може сколоти кого рогами.

Одного дня трапилося так, що скватерова дочка та її наречений, сіднейський дженджик, шпацірували на степку, де тая корова паслась. Чи то корові не припав до ока чепурун або червоний парасолик його коханої, чи то вона взяла їх на підозру, що вони скривдять її нащадка, — невідомо; чи сяк чи так, а вона кинулася на них. Що корова їх настигає, помітив юнак перший і галантно дав дмухача прямісінько до горожі, покинувши дівчину напризволяще — нехай сама себе рятує! Вона б і не вирятувалася гаразд, коли б саме на ту пору не проходив там випадково Малакі. Він побачив, яка небезпека чигає на дівчину, і кинувся наперестріт корові, не маючи ніякої зброї в руках.

Все тривало дуже недовго. Раптом розляглося ревіння, тоді напад, курище, з нього блискавично вирнула корова і помчала плигом до кущів, де сховалося її телятко.

Ми перенесли Малакі до хати й поклали на ліжку. Він мав величезну рану в паху, і кров цянула крізь бинти, мов вода. Ми намагалися допомогти йому всіма можливими засобами; хлопці загнали на смерть найкращого скватерового коня й заїздили двох інших, шукаючи за лікарем, та все пішло намарне.

За півгодини до його сконання всі ми зібралися коло Малакієвого ліжка; йому було тільки двадцять два роки. Він сказав:

— Коли б знаття, як тепера впораються мати...

— Що? Де ж твоя мати? — запитався один з нас несміливо.

Нам і в голову не впадало, що Малакі має когось, хто любить його й пишається ним.

— В Батгерсті, — відмовив він утомлено. — Ото горе, — вони страх як засмуться, мабуть... Ох, і любили ж вони мене — страх... Ми з ними разом тягли ярмо... останні десять років... мати та я... Ми хотіли зібрати дещицю для мого маленького брата Джіма... безталанний Джім!

— А що скоїлося з Джімом?

— Ох, він же сліпий, — мовив Малакі, — такий і народився... Ми хотіли зібрати дещицю для нього під ту пору, як він підросте... я... я спромагався посилати додому фунтів... фунтів... сорок на рік... Ми придбали клопоть ґрунту, і... і... я, здається... я зараз сконаю... Повідай їм, Гаррі... повідай їм, як воно було...

Я мусив вийти. Я не міг витримати довше. Мені здушило горло, і все більше й більше щеміло серце, — як міг я брати участь у тих огидних жартах?! Але було вже надто пізно.

Малакі лежав мертвий, коли я повернувся до хати, і того ж вечора шапка із

скватеровим чеком на денці пішла кружка серед нас, і ми таки "зібрали дещицю" для сліпого Малакієвого брата Джіма.